

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Голда Виноградська¹

¹ аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України, Голова національного галузевого партнерства в легкій промисловості України, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7839-9304>, e-mail: golda.fgu@gmail.com

Реферат:

Актуальність статті зумовлена наявністю суперечностей та недостатнім дослідженням теоретико-методичних основ формування професійної компетентності майбутніх фахівців швейного профілю та необхідністю вивчення можливостей ефективного державно-приватного партнерства в підготовці кадрів для легкої промисловості України.

Мета: проаналізувати сучасний стан підготовки майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю на засадах державно-приватного партнерства; проаналізувати чинники розвитку державно-приватного партнерства в професійній освіті швейної галузі.

Методи: вивчення та аналіз наукових джерел, освітньо-професійних програм, аналітичних матеріалів комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій, статистичних даних МОН України, Держкомстату України, інформаційних матеріалів з сайтів обласних відділів професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О), аналітичних і статистичних матеріалів українських ЗМІ щодо науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження.

Результати: з'ясовано ступінь наукової розробленості проблеми; охарактеризовано чинники розвитку державно-приватного партнерства в професійній освіті швейної галузі; проаналізовано досвід діяльності 29-ти вітчизняних навчально-практичних центрів швейного профілю; проаналізовано форми співпраці закладів освіти з роботодавцями галузі.

Висновки: доведено, що одним із найбільш ефективних методів підготовки висококваліфікованих робітників є співпраця із соціальними партнерами – роботодавцями, які володіють сучасними технологіями; це зумовлює потребу обґрунтування певних організаційно-педагогічних умов, що мають бути створені в закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти; виявлено проблему недостатнього співробітництва закладів професійної освіти та роботодавців галузі щодо збалансування обсягів та напрямів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринків праці, оновлення професійних та освітніх стандартів, розвитку спільних програм з профорієнтації, співпраці під час реалізації дуальної форми освіти, спільної розробки освітньо-професійних програм тощо; представлено актуальні завдання, покликані стабілізувати систему державно-приватного партнерства з метою вдосконалення підготовки кадрів для легкої промисловості.

Ключові слова: державно-приватне партнерство в легкій промисловості України, професійна освіта, навчально-практичні центри швейного профілю, кваліфіковані кадри швейної галузі.

Вступ. Легка промисловість – історично розвинута в Україні галузь економіки, що має потужний виробничий потенціал із 17 підгалузей, пов'язаних із багатьма суміжними галузями. Цей соціально вагомий сектор забезпечує близько 180-200 тис. робочих місць. Товари з лейблом «Made in

Ukraine» нині користуються великим попитом у країнах не лише ЄС, але й усього світу. За останні роки українські виробники експортували готові товари легкої промисловості в 92 країни на суму в середньому 730-900 млн \$ щорічно.

Саме тому сьогодні професії «Швачка, Кравець,

Закрійник» є постійно затребуваними на ринку праці. Ефективність виробництва та темпи економічного розвитку підприємств легкої промисловості визначаються наявністю кваліфікованих кадрів. Край важливою є синергія зусиль виробників і закладів освіти в процесі підготовки майбутніх фахівців. Підсилюючим фактором є державна політика в цій сфері, що законодавчо активно розвивається, створюючи всі умови для плідної кооперації освітян і роботодавців. Так, у листопаді 2019 р. було створено Національне агентство кваліфікацій (НАК) для організації механізмів прозорого та ефективного присвоєння професійних кваліфікацій на основі сучасних професійних стандартів, розроблених за участі виробників, прогнозування потреб ринку праці та гармонізації української системи кваліфікацій з європейською.

А з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій» (2022), та внесенням відповідних змін до КЗпП та Закону України «Про освіту» було унормовано наступні питання:

- в трудовому законодавстві з'явилося поняття «частковій кваліфікації», а сучасні професійні стандарти отримали перевагу над застарілими кваліфікаційними характеристиками, що спрощує шлях до робочого місця людям, які втратили роботу, допомагатиме їм швидко опанувати елементи нової професії та працевлаштуватися;

- законопроект «легалізує» Галузеві Ради, які створюються в Україні за прототипом Великобританії та Німеччини, метою діяльності яких є налагодження роботи між галузями та освітою, створення і затвердження сучасних професійних кваліфікацій (професійних стандартів) (Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій, 2020). Ці зміни є дуже актуальними для українців у військовий час: концепція про освіту впродовж життя, несподівано перетворилася на тенденцію – «отримання нових кваліфікацій для виживання».

Джерела. Проблематика та досягнення успіхів у публічно-приватному партнерстві у сфері професійної освіти розглядалася у працях О. Бородієнко, Т. Губанової, І. Дьоміної, І. Каленюк, Г. Комарницької, О. Москвічової. Концептуально важливими визначаємо наукові здобутки Е. Зеєра, В. Кременя, В. Лозовецької, П. Лузана, Н. Ничкало, В. Радкевич, Л. Сушенцевої, В. Ягупова щодо модернізації професійної освіти і на-

вчання на основі впровадження компетентнісного підходу в підготовці кваліфікованих робітників. З реалізацією компетентнісної парадигми сучасні науковці пов'язують питання розвитку професійної освіти, поліпшення якості підготовки робітничих кадрів швейного профілю та удосконалення напрямів управління освітнім процесом у закладах професійної освіти (І. Андрощук, О. Брюханова, І. Гриценюк, О. Дубницька, Л. Комісарова, Н. Креденець, Г. Омельченко, Г. Острог, Л. Тархан та ін.). Висвітленню сучасних проблеми розвитку вітчизняної легкої промисловості присвячені наукові праці О. Волкова, А. Гречан, Ю. Гончарова, І. Грищенко, Б. Наумова, Н. Осипенко, У. Расулової, І. Топіхи, Є. Царевої, О. Царенко, В. Федорак.

Результати аналізу наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених свідчать, що до цього часу у професійній педагогіці результати досліджень з проблеми формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих працівників швейного профілю на засадах державно-приватного партнерства у закладах професійної освіти висвітлюються лише фрагментарно. Не розглянутими залишаються питання, пов'язані з відсутністю в стандартах професійної (професійно-технічної) освіти галузі легкої промисловості професійної компетентності як освітніх результатів та навчально-методичного забезпечення для її формування. Окрім того існує низка суперечностей, що потребують розв'язання, зокрема між:

- об'єктивною потребою сучасного ринку легкої промисловості у фахівцях, які володіють високим рівнем сформованості професійної компетентності – та недостатнім забезпеченням у закладах професійної освіти необхідних для цього педагогічних умов;

- необхідністю удосконалення змісту професійної освіти майбутніх кваліфікованих працівників швейного профілю – та недостатнім залученням до розроблення стандартів і освітніх програм роботодавців;

- потребою цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю в процесі професійної підготовки на засадах державно-приватного партнерства та не розробленістю науково обґрунтованої методики, яка б сприяла цьому.

Аналіз наукових джерел і власний практичний досвід засвідчив, що в легкій промисловості

існують системні проблеми, пов'язані зі специфікою функціонування галузі в умовах глобалізаційних процесів економіки та швидкої технологізації, що, без сумніву, відображається і на професійній освіті цієї галузі.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан підготовки майбутніх кваліфікованих робітників швейного профілю на засадах державно-приватного партнерства; проаналізувати чинники розвитку державно-приватного партнерства в професійній освіті швейної галузі.

Методи дослідження: аналітичний огляд наукових джерел – для визначення стану розробленості проблеми; аналіз і синтез, узагальнення, порівняння – для здійснення аналізу освітлення проблематики та ресурсів кооперації освітян та роботодавців галузі; емпіричні (вивчення та аналіз педагогічного досвіду, робочих планів навчально-професійних центрів (далі: НПЦ), програм підготовки майбутніх кваліфікованих робітників швейного виробництва та їх відповідності запитам ринку праці).

Результати та обговорення. Виробничий та освітній потенціал – це одна з конкурентних переваг України, які можуть так і залишитись лише потенціалом, якщо не будуть створені відповідні умови для її розвитку і належне фінансування. На думку І. Каленюк, «до тенденцій розвитку освіти у глобалізованому світі відносяться зростання значення освіти як фактору соціального розвитку в якості провідника знань та інформації, диференціацію джерел фінансування, перехід до широкого спектру джерел фінансування та отримання прибутку, підвищення ефективності використання коштів; інтернаціоналізацію освіти, зміну вимог до змісту, методів та форм навчального процесу; зміну організаційних форм освітньої діяльності, а також глобалізацію ринку освітніх послуг» (Каленюк, 2009, с.5-11).

Міжнародний досвід показав, що модернізація економіки і освіти можлива тільки на підґрунті об'єднання зусиль держави і приватного бізнесу, що у світовій практиці реалізується в рамках інституту державно-приватного партнерства далі – (ДПП). Погоджуємось із позицією Москвічової О., що «державно-приватне партнерство – це економічний інститут, який на макрорівні представляє збалансовану систему формалізації і узгодження різного роду інтересів суб'єктів господарювання в особі держави і бізнесу; на мікрорівні дана система дозволяє об'єднати ресурси і мінімізувати ризики при реалізації різноманітних проектів, в тому числі і в освітній галузі, забезпечуючи при цьому максимально можливий

соціально-економічний ефект» (Москвічова, 2015, с.51).

Вивчення кращих практик розвитку інститутів партнерства показало, що рівень розвинутої інституційного середовища партнерства у різних державах є ознакою їхньої конкурентоспроможності та стабільності параметрів національних економік. Але варто зазначити, що впровадження практики ДПП потребує створення певних умов, за яких приватний сектор буде готовий долучатися до національних проектів, а держава буде впевнена в ефективності такого співробітництва. Результатом реалізації ДПП в освіті має стати створення якісно нових умов для отримання професійної (професійно-технічної) та вищої освіти, яка відповідала б сучасним вимогам; збільшення популярності закладів професійної освіти для молоді, а для роботодавців – підвищення гнучкості та інвестиційної привабливості закладів освіти, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників та спеціалістів на якісно новому рівні.

Досліджуючи трансформацію професійної освіти в історичній ретроспективі, що розвивалася від нижчих ремісничих шкіл та ремісничих училищ до шкіл фабрично-заводського учнівства (ФЗУ), через створення навчальних закладів державної системи трудових резервів до професійно-технічних училищ (ПТУ) і сучасних закладів професійної освіти з навчально-практичними центрами (НПЦ), спостерігаємо присутність у тій чи іншій мірі взаємодії роботодавців із освітніми закладами. Одним із найбільш ефективних методів підготовки висококваліфікованих робітників є співпраця із соціальними партнерами, які володіють сучасними технологіями, з роботодавцями, що потребують трудових кадрів швейних професій та готові інвестувати в цей процес час і ресурси. Якість та ефективність стають найважливішими категоріями державної політики в усьому світі та головним орієнтиром міжнародної політики в сфері професійної освіти і навчання.

В Україні набуває широкого впровадження дуальна система підготовки кваліфікованих кадрів, де навчання учнів відбувається за схемою: теоретичний цикл та формування первинних навичок з професії швейного профілю відбувається в закладі освіти, а формування складних і комплексних навичок – на виробництві. Така практика спрямована на забезпечення неперервності та послідовності оволодіння учнями професійною діяльністю відповідно до вимог сучасного ринку праці. Від цього виграють всі:

– професійні знання та досвід здобувачів освіти набуваються, розширюються та поглиблюються під час виробничого навчання та виробничої практики; відбувається розширення соціалізації учнів через відчуття себе в професії, приналежності до професійної громади, осмислення самостійного життя та кар'єрного зростання на конкретному виробництві;

– підприємства зацікавлені у практичному навчанні свого майбутнього робітника;

– дуальна система навчання дозволяє скоротити витрати освітніх закладів на закупівлю та утримання виробничого обладнання, а тісний контакт з підприємством враховує його вимоги до підготовки майбутніх кадрів (Батраченко, 2019).

Отже, сприяння розвитку навчання на робочих місцях, включаючи якісне стажування, розвиток учнівства і наставництва, різні схеми дуальної освіти, що допоможуть швидко перейти від навчання до трудової діяльності – це спільна частина взаємодії освітян та роботодавців в процесі підготовки кадрів. В Україні правовою основою для здійснення дуальної освіти став Закон про професійну освіту (1969). Наразі триває його актуалізація з урахуванням вимог сьогодення. Всі учасники процесу тривалий час чекають на прийняття сучасного Закону «Про професійну освіту», який би регламентував розподіл відповідальності між державою і реальним сектором економіки в професійній освіті, права та обов'язки сторін, стимулював роботодавців, зацікавлених у підготовці висококваліфікованих кадрів, все те, що є запорукою успіху дуальної системи освіти.

Об'єктом нашої уваги стали чинники, які впливають на розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) в професійній освіті швейної галузі. За результатами аналізу наукових праць, власного теоретичного пошуку та семирічної практики в державно-приватному партнерстві в системі підготовки кваліфікованих робітників в українській легкій промисловості аналізуємо фактори, що впливають на досліджувану проблему.

В останні роки питання запровадження інституту ДПП знайшло своє місце серед пріоритетів урядових стратегічних програм розвитку як альтернативний спосіб розвитку національної економіки. Проте досвід реалізації проектів на умовах ДПП в Україні доволі незначний. Експерти з питань ДПП виділяють цілу «низку інституційних проблем, що гальмують розвиток такого партнерства: політична нестабільність; неприва-

бливий інвестиційний клімат; недосконале нормативно-правове регулювання у сфері інвестиційної та регуляторної діяльності, а також податкового законодавства; слабкість механізмів гарантування публічною владою виконання взятих на себе зобов'язань; необхідність врегулювання питання бюджетної підтримки ДПП проектів як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні; низький рівень довіри громадян до органів державної влади та їхньої обізнаності щодо переваг реалізації інвестиційних проектів на засадах ДПП; відсутність фахівців з питань ДПП достатньо високого рівня, зокрема, з боку державного партнера; недосконалість методології оцінювання ефективності проектів, забезпечення прозорого механізму проведення конкурсів на участь у ДПП; тривалість строків реалізації проектів ДПП та неможливість урахувати при укладенні договору про ДПП всі ризики; недосконалість інституційного середовища» (Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 – 2018 роки).

Розглянемо наступні фактори впливу на розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) в професійній освіті швейної галузі більш детально.

1. *Нормативно-правове регулювання розвитку ДПП в Україні* характеризується багаторівневою в певній мірі неузгодженістю, створює ризики для неефективного використання цього механізму для активізації інвестиційної діяльності. Важливим є наявність ризиків інвестування за відсутності гарантій держави через політичну нестабільність в країні та невизначеність умов: потужні швейні підприємства країни готові вкладати кошти в систему підготовки кадрів, але не мають гарантій в ефективності цих вкладень. Вкладаючи кошти в майбутніх кваліфікованих робітників під час дуальної освіти на підприємствах, потрібні хоч якісь гарантії, що ці кадри хоч певний час відпрацюють на даному підприємстві. Для вдосконалення здійснення ДПП в Україні необхідно створити логічну модель відносин держави, бізнесу та суспільства. Налагодження пріоритетних напрямів вдосконалення має здійснюватися з орієнтацією на кращу європейську і світову практику, у тому числі враховуючи сучасні кризові тенденції. Для цього необхідним є проведення реформ, вдосконалення механізму державно-приватного партнерства, посилення взаємодії між державним та приватним сектором, органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Так «Законом України

«Про державно-приватне партнерство» (2010) було створено законодавче підґрунтя для співробітництва державного та приватного сектору з метою підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій в економіку України. А з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» (2015) введено додаткові механізми стимулювання розвитку цих правовідносин».

2. На розвиток професійної освіти впливають глобалізаційні світові процеси, освітнє законодавство, стан економіки та стан самої освітньої системи (Ничкало, 2014).

3. *Інновації індустрії*. Легка промисловість – це галузь, що стрімко технологічно розвивається. Постійно оновлюється виробниче обладнання, з'являються нові матеріали та технології обробки виробів. Тенденції інноваційного розвитку підприємств галузі в умовах глобалізаційних процесів економіки та швидкої технологізації, істотно змінюють конкурентне середовище на ринку праці та формують нові виклики щодо професійних навичок та компетенцій. Тому галузеве спрямування професійної підготовки повинно узгоджуватися з вимогами регіонального ринку праці.

4. *Темпи технологічного переоснащення* сучасних виробництв такі, що значна кількість знань втрачає актуальність протягом 3-5 років. Це ще раз підтверджує необхідність випереджувальної освіти, орієнтованої на здобуття нових фундаментальних знань, вивчення процесів і технологій. Стрімко зростаючі вимоги до професійних умінь та навиків, які постійно змінюються в умовах сучасного виробництва, викликають потребу в постійному перегляді професійних і освітніх стандартів та кваліфікацій, постійній модернізації змісту професійної освіти, інфраструктури і методів, що мають відповідати новим технологіям виробництва та організації праці.

5. *Модернізація освіти в галузі легпрому*. Актуальним стало питання осучаснення парку обладнання, на якому навчаються здобувачі освіти в закладах професійної освіти швейного напрямку та створенні сучасних підручників, які відповідають технологічному розвитку галузі та розширюють професійні горизонти студентів. Для вирішення цих завдань в світі розвитку державно-приватного партнерства за останні 5 років, завдяки ефективності процесу децентралізації в Україні, відбулась оптимізація мережі за-

кладів професійної освіти та реформування системи підготовки кваліфікованих кадрів з фокусом на потреби регіонального ринку праці. У 2017 році в країні розпочалася модернізація освітніх програм і необхідного обладнання для того, щоб сприяти вдосконаленню процесу професійної (професійно-технічної) освіти і підготовки робітничих кадрів.

Завдяки реалізації Плану пріоритетних дій Уряду щодо реалізації пілотного проекту з модернізації підготовки робітників за конкретними професіями, були створені навчально-практичні центри (НПЦ) – структурні підрозділи закладів професійної (професійно-технічної) освіти (без набуття статусу юридичної особи), що діють на підставі відповідного Положення (наказ МОН 14.06.2012 № 694). Створення НПЦ відбувається як за кошти державного бюджету, так і за кошти місцевих бюджетів, спецкошти закладів профосвіти, за підтримки бізнес-компаній. Мета і завдання таких навчально-практичних центрів: впровадження сучасних технологій в освітній процес; забезпечення підготовки кваліфікованих робітничих кадрів відповідно до сучасних освітніх стандартів; організація підвищення кваліфікації, зокрема стажування, викладачів професійної підготовки, майстрів виробничого навчання; здійснення професійного навчання незайнятого населення; профорієнтаційна робота (*Рис. 1.*)

За період 2017-2021 р було створено та дооснащено 29 навчально-практичних центрів швейного профілю, де навчають професіям «Швачка», «Кравець», «Закрійник», «Вишивальник» у всіх регіонах України. Всі центри оснащені надсучасним обладнанням, що використовується на підприємствах легпрому. Основними напрямками діяльності навчально-практичних центрів сучасних швейних технологій є:

– організація співпраці з підприємствами, установами, організаціями, закладами освіти, центрами зайнятості, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськими та іншими заінтересованими організаціями;

– здійснення співпраці з роботодавцями (швейними підприємствами, ательє, приватними швейними майстернями, зацікавленими установами), із заводами-виробниками тканин для впровадження в роботу НПЦ передового виробничого досвіду, інноваційних та сучасних виробничих технологій, техніки, обладнання, інструментів і матеріалів, оновленої версії системи автоматизованого проектування одягу САПР;

– створення новітніх методик професійного навчання на основі вивчення, апробації кращого досвіду та його впровадження;

– пошиття виробів за індивідуальними замовленнями населення, з використанням прогресивних технологій обробки, сучасних клейових матеріалів, комп'ютерної систем САПР;

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів П(ПТ)О швейного напрямку, робітників швейних підприємств, стажування майстрів виробничого навчання та викладачів професійно-теоретичної підготовки за професіями швачка, кравець, закрійник.

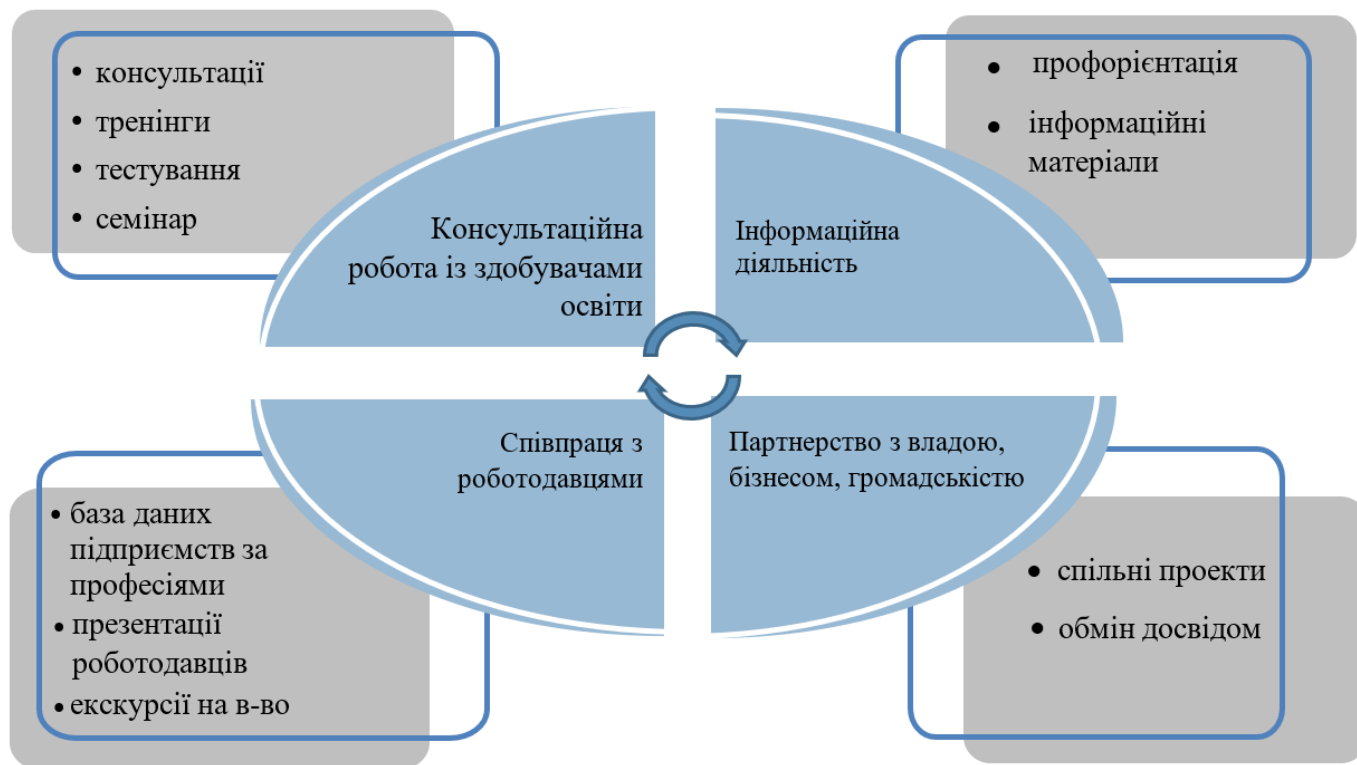

Рис.1. Схема напрямів діяльності НПЦ.

Кожен НПЦ та всі закладів П(ПТ)О швейного напрямку по всій Україні тісно співпрацюють із швейними підприємствами галузі (від 3 до 10 виробництв на кожен професійний заклад). Відбувається майже 100% працевлаштування всіх випускників, що бажають працювати в галузі.

6. *Невідповідність держзамовлення вимогам галузі.* Легка промисловість України об'єднує 23 види економічної діяльності згідно з КВЕД, які можна умовно поділити на три групи: текстильне виробництво (ткацьке виробництво, виробництво трикотажного полотна, килимів, канатів, мотузок, нетканих матеріалів, інших текстильних виробів, крім одягу, тощо); виробництво одягу (зі шкіри, робочого, спіднього, верхнього та аксесуарів, з хутра, трикотажного і в'язаного одягу, панчішно-шкарпеткових виробів тощо); виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (взуття, дублення і оздоблення шкіри, вичинка і фарбування хутра, виготовлення дорожніх виробів, сумок тощо).

За цими напрямками активно розвивається майже 2 300 офіційно зареєстрованих підприємств легкої промисловості України по всій території України. При цьому далеко не по всіх спеціальностям цього асортиментного списку готують кадри в системі закладів професійної освіти. Для здійснення аналізу нами було розглянуто спеціалізацію та освітні програми 29 навчально-практичних центрів швейного профілю, створені в усіх регіонах України станом на 01.01.2022 р. Аналіз показав, що найбільш поширеними є професії швейного напрямку «Швачка», «Кравець», «Закрійник», «Вишивальник». Отже, для трикотажників, ткачів, фахівців по роботі з хутром та шкірою роботодавці готують кадри своїми силами. Кількість працівників, зазначених у держзамовленні, в рази менша, ніж потреба підприємства галузі. Але це часто відбувається з вини роботодавців – частка підприємств працюють нелегально чи напівлегально, не повідомляючи офіційно свої потреби. Тому в державному замовленні, сформованому Міністерством розвитку за поданням Міністерства освіти і науки

та інших державних замовників з урахуванням середньострокового прогнозу, не має даних про потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та обсяги видатків державного бюджету на зазначені цілі. Отже, на даному етапі існує більше питань, ніж відповідей: скільки робітничих кадрів потрібно, хто повинен формувати замовлення на їх підготовку, за якими професіями і рівнями кваліфікації варто здійснювати підготовку робітничих кадрів у легкій промисловості на регіональному й державному рівнях.

Саме тому дослідники визнають потребу перегляду та вдосконалення Класифікатора професій і розробленого на його основі Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у закладах П(ПТ)О, а також приведення Класифікатора у відповідність до міжнародної класифікації ISCO 08, гармонізації переліків професій, напрямів підготовки спеціалістів з наявними на ринку праці професіями і назвами робіт. Актуальності набуває також питання підготовки з професій, що відповідають вимогам високотехнологічного сучасного виробництва і запитам роботодавців, та здобуття яких може забезпечити мобільність і конкурентоспроможність на ринку праці випускників із декількома спеціалізаціями (Кушнірецька та ін., 2019).

7. *Система соціального партнерства в освіті.* Освіта – це тривалий процес. Сьогодні готуються кадри для роботи в майбутньому й необхідно знати, кого варто готувати та прогнозувати майбутню потребу у фахівцях. Оскільки життя суспільства не вичерпується ринковими відносинами, освіта служить не тільки інтересами ринку, але й інтересам суспільства в цілому, а тому вона не може бути тільки «служницею» ринку.

Базою для професійної підготовки є загальна освіта. Взаємини між загальною і професійною освітою теж є частина проблеми, яку має вирішувати соціальне партнерство. Ринок і його потреби визначають взаємодію ЗП(ПТ)О і ринку праці. Вимоги до професійної підготовки кадрів не залишаються незмінними, а швидко змінюються разом із технічним прогресом. Потрібно оперативне врахування як цих змін, так і відповідних вимог до компетентності кадрів (Молчанова, 2007, с. 26). Професійна освіта є базисом соціально-економічного розвитку, основою науково-технічного прогресу, засобом і середовищем для формування, розвитку і становлення особистості.

8. *Кадрова політики в галузі.* За результатами досліджень в Україні кожен рік посилюється дефіцит робочих кадрів, особливо висококваліфікованих. Низька мотивація, непрестижність професій, непривабливі умови праці – це фактори, що впливають на бажання фахівців змінити рід діяльності на невиробничу або шукати кращої долі в інших країнах. Дефіцит кадрів та праці стає дедалі відчутнішою перешкодою для подальшого розвитку галузі. Усвідомлюючи зв'язок між кадровим дефіцитом галузі та недобором абітурієнтів в закладах професійної освіти швейного профілю, відчувається відсутність широкої просвітницької кампанії на державному та комерційному рівнях, яка б значно змінила ставлення до робітничих професій в країні та підвищила обізнаність школярів. Цікавим в цьому сенсі є соціологічне дослідження, проведене Миколаївською обласною службою зайнятості серед учнів 9 (53,2%) та 11 (46,8%) класів загальноосвітніх шкіл регіону (всього 1015 осіб). Юні респонденти зазначили, що для професійного визначення їм необхідно: практичне знайомство з професією – екскурсія на підприємство або зустріч з представником обраної професії (42,2%), інформація про заклади освіти (38,3%), довідково-інформаційні матеріали про професії (25%), консультація спеціаліста з професійної орієнтації (22,1%), тестування з метою визначення своєї майбутньої професії (17,5%).

Варто ще раз підкреслити, що вибір професії – це вже результат. Формування професійних інтересів та намірів – це достатньо тривалий і складний процес, що починається ще в молодшій школі. Але як показує практика, роботодавці мають зацікавлювати своїх майбутніх працівників на перспективу (Дікусар, 2018). Дефіцит кадрів у галузі виникає тоді, коли професії не цікавлять майбутніх абітурієнтів, не має комплексної фахової підготовки, а є тільки жорсткі вимоги роботодавців і, як результат, – професії втрачають престижність, а випускники стикаються з труднощами під час працевлаштування. Для цього необхідно забезпечувати співробітництво закладів професійної освіти та роботодавців галузі щодо розвитку спільних програм, пов'язаних із креативною профорієнтацією для молоді, популяризацією професій легкої промисловості та мережі закладів, співпраці під час дуальної освіти. Означені процеси є запорукою збільшення контингенту абітурієнтів, зацікавлених в освітніх послугах закладів професійної освіти швейного профілю, та здобуття тих освітніх і

професійних кваліфікацій, що є актуальними на ринку праці. Почуття приналежності до конкретного соціально-професійного співтовариства у сучасній молоді формується в умовах інформатизації суспільства, характерною особливістю якого є стрімке проникнення символічних обмінів в процесі соціалізації особистості. Сучасна освіта має бути більш пристосована до специфіки міленіалів, бути більш мобільною, наглядною та переконливою.

Будь-яка галузь має розвиватися системно: від освіти – до просування результатів продуктів виробництва. Однак без якісного кадрового забезпечення вона не має перспектив розвитку. Fashion індустрія – це локомотив легкої промисловості, де всі ланки виробничих процесів потребують фахівців високого рівня. Саме із закладів професійної освіти розпочинають свою кар'єру молоді люди, які створюють моду. В Україні сьогодні налічується близько 70 закладів професійної освіти – сучасних провайдерів якісних послуг у сфері підготовки робітничих кадрів в усіх регіонах України, що здійснюють професійну підготовку швачок, конструкторів, технологів – спеціалістів, які реалізують всі задуми дизайнерів та виробництв одягу.

Громадська спілка «Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «ФЕШН ГЛОБУС УКРЕЙН» з 2017 р. є секторальним партнером МОН України і в рамках ре-

алізації політики державно-приватного партнерства тісно співпрацює з профільними закладами П(ПТ)О країни стосовно підвищення рівня кваліфікації майбутніх робітничих кадрів сфери легкої промисловості, збалансування обсягів та напрямів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб роботодавців, зокрема, та ринків праці, в цілому, оновлення професійних та освітніх стандартів тощо (Офіційний сайт МОН України).

З 2017 р. спільними зусиллями освітян та роботодавців галузі було створено електронний посібник «Професія творити моду»; розроблено професійний стандарт для професії «Майстер з пошиття одягу»; започатковано міжнародний конкурс професійної майстерності WORD SKILL (номінація «Технології моди») та Всеукраїнський конкурс професійної майстерності «Прорив легкої промисловості України», що проводиться п'ять років поспіль (у 2021 р. у ньому взяли участь 66 закладів професійної освіти); проведено низку майстеркласів та семінарів з підвищення кваліфікації викладачів та майстрів виробничого навчання закладів П(ПТ)О швейного профілю України (Офіційний сайт ГО «Національного галузевого партнерства в легкій промисловості України»).

Аналіз діяльності стейкхолдерів розвитку професійної освіти швейної галузі дав змогу узагальнити досвід ДПП і сформулювати відповідні рекомендації (Табл. 1).

Таблиця 1

Зведені рекомендації щодо оптимізації державної політики з розвитку ДПП у професійній освіті швейної галузі України

Напрями	Рекомендації	Очікувані результати
Організаційний	1.Вдосконалення форм і механізмів мотивації роботодавців галузі для організації на своїх базах різних видів навчально-виробничої діяльності	-підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників для підвищення престижності професійної освіти. - реалізація інноваційних освітніх програм професійної підготовки та перепідготовки персоналу для галузі легкої промисловості, у тому числі шляхом дуальної освіти; -якісне стажування, -розвиток учнівства, - спільні конкурси професійної майстерності; -менторство (наставництво).
	2.Вдосконалення систем моніторингу ринку праці галузі легкої промисловості.	-відстеження процесів переходу від навчання до працевлаштування, зворотного зв'язку закладам професійної освіти щодо відповідності підготовки випускників вимогам сучасного виробництва і їх працездатності в цілому.
	3.Проведення на загальнонаціональному та регіональному рівнях оцінювання готовності держави до впровадження проектів ДПП на основі єдиної моделі, розробленої із урахуванням міжнародного досвіду.	-визначення нормованого показника готовності органу державної влади чи органу місцевого самоврядування до проектів ДПП дозволить порівнювати їхні значення і аналізувати «вузькі місця».

	4. Розроблення та запровадження сучасних методик для ініціювання та управління проектами ДПП, зокрема із розробки ТЕО, оцінювання й розподілу ризиків, системи моніторингу та оцінювання ефективності проектів ДПП.	- унормована реалізація проектів ДПП дозволить мінімізувати фінансові ризики для держави та сприятиме відстеженню ключових показників ефективності (KPIs).
	5. Розроблення та видання навчально-методичних матеріалів щодо реалізації проектів ДПП для державних службовців та фахівців органів місцевого самоврядування	- підвищення обізнаності представників влади сприятиме фаховому діалогу між державою, бізнесом і громадою щодо актуальних проблем територій шляхом проектів ДПП.
Правовий	1. Внесення поправки до Закону України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI (2010 р.) з метою залучення громадських організацій чи об'єднань до розробки проектних пропозицій, їх реалізації, обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення ДПП й моніторингу ефективності.	- збільшення соціально-економічного ефекту від проектів ДПП; - зменшення корупційних чинників під час реалізації проектів ДПП; - стимулювання прозорості органів державної влади.
	2. Розроблення пакету типових документів для створення й управління проектами ДПП.	- розробка типових документів, наприклад, форми запиту щодо участі у проекті, форми оцінювання ризиків, типового ТЕО, форми моніторингу й оцінювання, значно прискорить та уніфікує процеси підготовки проектів ДПП.
Інституційний	1. Розроблення та затвердження системи державних пріоритетів у сфері ДПП на коротко- та середньострокову перспективу із переліком конкретних проектів, до реалізації яких будуть залучатися приватні партнери.	- запровадження практики визначення сфер ДПП у довгострокових державних та регіональних стратегічних/програмних документах.
	2. Розроблення та затвердження оптимальної моделі управління ДПП відповідно до галузі економіки	- запровадження методичних рекомендацій щодо вибору формату юридичного партнерства між державою і приватним партнером-інвестором.
	3. Формування офісів з ДПП на місцевому рівні, які працюють за принципом «єдиного вікна».	- постійне спрямування потенційних інвесторів до представників влади та координація їх з іншими учасниками потенційного партнерства.
Бюджетний та інвестиційний	1. Створення системи фінансових гарантій для приватних партнерів, зокрема щодо залучення іноземних кредиторів, відшкодування збитків, що виникають із незалежних від інвестора причин (наприклад, через спад попиту)	- забезпечить більш сприятливі інвестиційні умови для впровадження проектів ДПП; - підвищить довіру інвесторів до держави.
	2. Розширення практики середньо- та довгострокового бюджетного планування за програмно-цільовим принципом на всіх рівнях влади.	- передбачення та гарантування фінансових зобов'язань держави і місцевого самоврядування при реалізації проектів ДПП.
	3. На законодавчому рівні забезпечення збільшення доходів місцевих бюджетів, призначених для фінансування капітальних видатків, тобто бюджетів розвитку.	- збільшення ресурсів, що можуть використовуватися для ініціювання та реалізації проектів ДПП на місцевому рівні
	4. Розроблення критеріїв надання та методики обчислення податкових пільг і преференцій, які надаватимуться приватним партнерам при реалізації ними проектів ДПП, які мають пріоритетне суспільне значення (автошляхи, мости, об'єкти енергетики, соціальної інфраструктури тощо).	- підвищить зацікавленість приватних партнерів у проектах ДПП, та, як наслідок, активізує розвиток ДПП в Україні; забезпечить зростання кількості якісних нових об'єктів інфраструктури.

Джерело: складено на основі матеріалів (USAID, Отенко, Афанасьєва, 2014, Романенко та інші, 2020)

На нашу думку, реалізація вищезазначених рекомендацій щодо розвитку кооперації роботодавців із системою П(ПТ)О України дасть змогу оптимізувати мережу закладів освіти, сприятиме розвитку особистих талантів і покликань майбутніх фахівців; допоможе враховувати реальні потреби економіки у професійних кадрах, їх кількісних та якісних характеристиках, а також підвищувати якість професійної підготовки робітників. В умовах державно-приватного партнерства питання якості професійної підготовки фахівців має перейти в площину конкретних дій для визначення і створення педагогічних умов такої професійної підготовки, яка б задовольняла як потреби здобувачів освіти, так і потенційних роботодавців.

Висновки. На основі аналізу досвіду діяльності 29-ти вітчизняних навчально-практичних центрів швейного профілю доведено, що одним із

найбільш ефективних методів підготовки висококваліфікованих робітників є співпраця із соціальними партнерами – роботодавцями, які володіють сучасними технологіями. Це зумовлює потребу обґрунтування певних організаційно-педагогічних умов, що мають бути створені в закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Виявлено проблему недостатнього співробітництва закладів професійної освіти та роботодавців галузі щодо збалансування обсягів та напрямів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринків праці, оновлення професійних та освітніх стандартів, розвитку спільних програм з профорієнтації, співпраці під час реалізації дуальної форми освіти, спільної розробки освітньо-професійних програм тощо. Представлено актуальні завдання, покликані стабілізувати систему державно-приватного партнерства з метою вдосконалення підготовки кадрів для легкої промисловості.

Список посилань

- Батраченко, Н. (2019). Кадри вирішують все. *Швейное дело и мода* https://shd.com.ua/skilled_labor
Закон України «Про державно-приватне партнерство» (2010, 01 липня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
- Дікусар, Т. (2018) *Соціологічне дослідження з профорієнтації Миколаївського ОЦЗ*. <https://mik.dcz.gov.ua/publikaciya/vybir-profesiyi-dumka-shkolyariv>
- Каленюк, І. (2009) Університети в координатах глобального розвитку. *Вища школа*, 9, 5-11.
- Верховна Рада України. (2013, 14 серпня). *Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 – 2018 роки*. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-p>
- Кушнірецька, О., Синюра-Ростун, Н., Матійчук, О., Тур, О. & Бек, І., (2019) Три слони професійної освіти. In *Портал громадських експертів «Освітня політика»*. <http://education-ua.org/ru/articles/1329-tri-slони-profesijno-tehnikhnoji->
- Міністерство освіти і науки України (2022). Головна. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/reforma-profesijnoyi-osviti/derzhavno-privatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/derzhavno-privatne-partnerstvo>
- Молчанова, А. (2007) *Соціальне партнерство в діяльності ПТНЗ: Конспект лекції з курсу підвищення кваліфікації для керівників професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною формою навчання*. ЦППО АПН України. К.: ТОК.
- Москвічова, О. (2015). Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*, 13 (3), 50-52.
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій. (2020, 23 вересня). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70043
- Наказ МОН «Про затвердження Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу» (2012, 16 червня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-12#Text>
- Громадська спілка «Національне галузеве партнерство в легкій промисловості України «FashionGlobusUkraine» (2022). Головна. <https://fashionglobusukraine.com/>
- Ничкало, Н. (2014) *Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія*. К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова.
- Отенко І., & Афанасьєва Л. (2014) Аналіз факторів впливу макросередовища на реалізацію державно-приватного партнерства в Україні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*, 37 (III), 123-125.
- Романенко Е. А., Даций А. И., Мирошниченко А. В., Кольшко Р. А., Притоманов С. А., & Щекин Р. Г. (2020). Реформирование на Украине системы профессионально-технического образования. In *Innovative*

Переклад і транслітерація

Batrachenko, N. (2019). Kadry vyrishuiut vse [Personnel decides everything]. *Shveinoe delo y moda* https://shd.com.ua/skilled_labor, [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo» (2010, 01 lypnia) [Law of Ukraine "On Public-Private Partnership" (July 1, 2010)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>, [in Ukrainian].

Dikusar, T. (2018) *Sotsiologichne doslidzhennia z proforiientatsii Mykolaivskoho OTsZ [Sociological research on career guidance of the Mykolaiv OTC]*. <https://mik.dcz.gov.ua/publikaciya/vybir-profesiyi-dumka-shkolyariv>, [in Ukrainian].

Kaleniuk, I. (2009) *Universytety v koordynatakh hlobalnoho rozvytku [Universities in the coordinates of global development]*. *Vyshcha shkola [High school]*, 9, 5-11, [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy. (2013, 14 serpnia). *Kontseptsiiia rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini na 2013 – 2018 roky [Concept of development of public-private partnership in Ukraine for 2013-2018]*. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-r>, [in Ukrainian].

Kushniretska, O., Syniura-Rostun, N., Matiichuk, O., Tur, O. & Bek, I., (2019) *Try slony profesiinoi osvity [Three elephants of professional education]*. In *Portal hromadskykh ekspertiv «Osvitnia polityka» [Portal of public experts "Educational Policy"]*. <http://education-ua.org/ru/articles/1329-tri-slony-profesijno-tekhnichnoji->, [in Ukrainian].

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Ministry of Education and Science of Ukraine] (2022). *Holovna [The Main]*. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/reforma-profesijnoyi-osviti/derzhavno-pryvatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/derzhavno-pryvatne-partnerstvo>, [in Ukrainian].

Molchanova, A. (2007) *Sotsialne partnerstvo v diialnosti PTNZ: Konspekt leksii z kursu pidvyshchennia kvalifikatsii dlia kerivnykiv profesiino-tehnichnykh navchalnykh zakladiv za ochno-dystantsiinoiu formoiu navchannia [Social partnership in vocational education and training: Synopsis of the lecture on the advanced training course for heads of vocational and technical educational institutions in the form of face-to-face and distance learning]*. TsIPPO APN Ukrainy. K.: TOK, [in Ukrainian].

Moskvichova, O. (2015). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: problemy rozvytku [Public-private partnership in Ukraine: development problems]*. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky» [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Economic Sciences"]*, 13 (3), 50-52, [in Ukrainian].

Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo funktsionuvannia natsionalnoi systemy kvalifikatsii [Draft Law on Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on the Functioning of the National Qualifications System]. (2020) http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70043, [in Ukrainian].

Nakaz MON «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro navchalno-praktychnyi tsentr (za haluzevym spriamuvanniam) profesiino-tehnichnoho navchalnoho zakladu» (2012, 16 chervnia) [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On approval of the Regulation on the educational and practical center (according to the branch direction) of the vocational and technical educational institution" (2012, June 16)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-12#Text>, [in Ukrainian].

Hromadska spilka «Natsionalne haluzeve partnerstvo v lehkii promyslovosti Ukrainy «FashionGlobusUkraine» [Public union "National industry partnership in the light industry of Ukraine "FashionGlobusUkraine"] (2022). *Holovna [The Main]*. <https://fashionglobusukraine.com/>, [in Ukrainian].

Nychkalo, N. (2014) *Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh hlobalizatsiinykh ta intehtratsiinykh protsesiv: monohrafiia [Development of professional education in the conditions of globalization and integration processes: monograph]*. K.: Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova [Publishing House of the NPU named after M.P. Drahomanova], [in Ukrainian].

Otenko I., & Afanasieva L. (2014) *Analiz faktoriv vplyvu makrosередovyscha na realizatsiiu derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini [Analysis of factors influencing the macro environment on the implementation of public-private partnership in Ukraine]*. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnologichnoho universytetu [Collection of scientific papers of the Cherkasy State University of Technology]*, 37 (III), 123-125, [in Ukrainian].

Romanenko E. A., Datsiy A. I., Miroshnichenko A. V., Kolyishko R. A., Pritomanov S. A., & Schekin R. G. (2020). *Reformirovanie na Ukraine systemy professionalno-tehnicheskogo obrazovaniya [Reforming the system of vocational education in Ukraine]*. In *Innovative Processes Management in the Context of Education and Science Modernization: Materials of the II International Scientific-Practical Conference*. Vol. I (pp. 67-74). Munich, Germany: Regional Academy of Management, [in Ukrainian].

CURRENT STATE OF PERSONNEL TRAINING FOR LIGHT INDUSTRY ON THE BASIS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

Golda Vynogradska¹

¹ Postgraduate Student of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Head of the national industry partnership in the light industry of Ukraine, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7839-9304>, e-mail: golda.fgu@gmail.com

Abstract

The relevance of the article is determined by the presence of contradictions and insufficient research into the theoretical and methodological foundations of the formation of professional competence of future sewing specialists and the need to study the possibilities of effective public-private partnership in the training of personnel for the light industry of Ukraine.

Purpose: to analyze the current state of training of future qualified workers of the sewing profile on the basis of public-private partnership; to analyze the factors of development of public-private partnership in professional education of the sewing industry.

Methods: study and analysis of scientific sources, educational and professional programs, analytical materials of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Science, Education and Innovation, statistical data of the Ministry of Education and Science of Ukraine, the State Committee of Statistics of Ukraine, information materials from the websites of regional departments of vocational (professional and technical) education (further: V(VET)E), analytical and statistical materials of the Ukrainian mass media regarding the scientific and pedagogical literature on the research problem.

Results: the degree of scientific development of the problem is clarified; the factors of the development of public-private partnership in professional education of the sewing industry are characterized; the activity experience of 29 domestic educational and practical centers of the sewing profile is analyzed; forms of cooperation between educational institutions and employers in the industry are analyzed.

Conclusions: it has been proven that one of the most effective methods of training highly qualified workers is cooperation with social partners – employers who have modern technologies; this leads to the need to justify certain organizational and pedagogical conditions that must be created in vocational (professional and technical) and professional pre-higher education institutions; the problem of insufficient cooperation between vocational education institutions and employers in the industry regarding the balancing of the volumes and directions of training of qualified workers in accordance with the needs of the labor markets, the updating of professional and educational standards, the development of joint career guidance programs, cooperation during the implementation of a dual form of education, the joint development of educational and professional programs are revealed etc; actual tasks aimed at stabilizing the system of public-private partnership with the aim of improving personnel training for light industry are presented.

Keywords: *public-private partnership in the light industry of Ukraine, vocational education, educational and practical centers of the sewing profile, qualified personnel of the sewing industry.*

Стаття надійшла до редакції: 18.07.22
Прийнято до друку: 11.08.22